

PËRMIRËSIMI I BASHKËPUNIMIT BULETINI

i programeve IPA BNK Mal i Zi -
Shqipëri dhe Mal i Zi - Kosovë
2014-2020 dhe 2021-2027

Gusht 2026

LIQENI I SHKODRËS SIÇ SHIHET NGA SATELITI COPERNICUS

PËRMBAJTJA

Edicioni i njzetë e gjashtë i buletinit ju sjell informacione mbi aktivitetet e zbatuara në kuadër të dy programeve IPA BNK Mal i Zi – Shqipëri dhe Mal i Zi - Kosovë* 2014-2020 dhe 2021-2027. Programet dhe aktivitetet e projektit financohen nga Bashkimi Evropian. Më shumë informacione për programet mund të gjeni më poshtë.

Programi IPA III BNK Mal i Zi - Shqipëri

2021-2027

Qellimi i përgjithshëm i programit është të promovojë marrëdhëniet e fqinjësisë së mirë, të nxisë integrimin në Bashkimin dhe të kontribuojë në zhvillimin social, ekonomik dhe territorial duke përmirësuar cilësinë e jetës së popullsisë në zonën ndërkufitare të programit nëpërmjet zhvillimit të turizmit bazuar në trashëgiminë kulturore/natyrore dhe duke mbrojtur mjedisin.

Klikoni [këtu](#) për më shumë informacione.

Programi IPA III BNK Mal i Zi- Kosovë

2021-2027

Qellimi i përgjithshëm i programit është të promovojë marrëdhëniet e fqinjësisë së mirë, të nxisë integrimin në Bashkimin dhe të kontribuojë në zhvillimin social, ekonomik dhe territorial të zonës ndërkufitare të programit duke përmirësuar punësimin, lëvizshmërinë e punës dhe përfshirjen sociale dhe kulturore përtej kufijve; dhe zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm.

Klikoni [këtu](#) për më shumë informacione.

* Ky shënim është pa paragjykim të pozicioneve për status dhe është në linjë me RSKB 1244 dhe Opinionin e GJND-së për Deklaratën e Pavarësisë së Kosovës.

- Liqeni i Shkodrës në Rrjetin Botëror të Rezervateve të Biosferës të UNESCO-s: rezultat i bashkëpunimit të suksesshëm ndërkufitar ndërmjet Malit të Zi dhe Shqipërisë 2
- Te reja nga projektet e financuara në thirrjen e IV-të të programit IPA BNK Mal i Zi – Shqipëri 3
- Komiteti i Përbashkët i Monitorimit dhe takimi bilateral i mbajtur në Tivar 6

Ky publikim është prodhim i mbështetjes financiare të Bashkimit Evropian. Përmbytja e saj është përgjegjësi e Sekretariatit të Përbashkët Teknik të Programeve IPA BNK Mali i Zi - Shqipëri dhe Mali i Zi-Kosovë dhe nuk paraqet domosdoshmërisht mendimet e Bashkimit Evropian.

Liçeni i Shkodrës në Rrjetin Botëror të Rezervateve të Biosferës të UNESCO-s: rezultat i bashkëpunimit të suksesshëm ndërkufitar ndërmjet Malit të Zi dhe Shqipërisë

Një nga simbolet më të njohura të lidhjes natyrore ndërmjet Malit të Zi dhe Shqipërisë ka marrë një njohje të rëndësishme ndërkombëtare. Pellgu ujëmbledhës i Liçenit të Shkodrës, të cilin të dy vendet e ndajnë jo vetëm gjeografikisht, por edhe përmes përgjegjësisë së përbashkët për ruajtjen e tij, është përfshirë në Rrjetin Botëror të Rezervateve të Biosferës së UNESCO-s, në kuadër të Programit Njeriu dhe Biosfera (MAB). Pas kësaj njohjeje qëndrojnë vite pune profesionale dhe bashkëpunimi ndërmjet institucioneve, organizatave të shoqërisë civile dhe komuniteteve lokale në të dyja anët e kufirit.

Një pjesë e rëndësishme e këtij procesi u zbatua përmes projektit "Pellgu ujëmbledhës i Liçenit të Shkodrës – Rezervat Ndërkufitar i Biosferës", i financuar përmes Programit IPA të Bashkëpunimit Ndërkufitar Mali i Zi - Shqipëri.

Photo credit: Eniko Mosi

Projekti u zbatua nga shkurti i vitit 2023 deri në korrik të vitit 2025, me vlerë totale prej 453,096 euro, nga të cilat Bashkimi Evropian siguroi grantin me vlerë 385,131 euro. Partneri kryesor ishte Qendra EDEN nga Shqipëria, ndërsa në zbatimin e tij morën pjesë edhe EnvPro nga Mali i Zi, Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura të Shqipërisë dhe Ndërmarrja Publike për Parqet Kombëtare të Malit të Zi.

Photo credit: Denko Miljanic

Partnerët ndanë një synim të qartë: krijimin e parakushteve profesionale dhe institucionale për nominimin e këtij ekosistemi unik si rezervat biosfere i UNESCO-s, duke përmirësuar njëkohësisht mbrojtjen e biodiversitetit, monitorimin ekologjik dhe bashkëpunimin ndërmjet dy vendeve në menaxhimin e një zone që natyrshëm nuk njihet kufij administrativë. Gjatë zbatimit të projektit u përgatit dokumentacioni teknik i nevojshëm për nominimin, u realizuan anketa të opinionit publik dhe u organizuan konsultime me institucionet, ekspertët, organizatat e shoqërisë civile dhe komunitetet lokale. Në të dy vendet u krijuan grupe tematike pune, u zhvilluan punëtori kombëtare dhe ndërkufitare, ndërsa u hartuan plane për monitorim, edukim dhe komunikim publik. Më shumë se 200 përfaqësues të institucioneve dhe aktorëve të tjerë morën pjesë në këtë proces, gjatë të cilit UNESCO-s iu dorëzuan dy dosje kombëtare nominimi dhe u përgatit një dosje e përbashkët ndërkufitar.

Njohje, por edhe përgjegjësi e re

Për institucionet që menaxhojnë drejtpërdrejt këtë zonë, statusi i UNESCO-s përfaqëson shumë më tepër se një njohje ndërkombëtare. **Marinella Gjuresiq**, Drejtore e Ndërmarrjes Publike për Parqet Kombëtare të Malit të Zi, thekson se përfshirja e Pellgut Ujëmbledhës të Liçenit të Shkodrës në Rrjetin Botëror të Rezervateve të Biosferës së UNESCO-s konfirmon vlerën e tij të jashtëzakonshme natyrore, ekologjike dhe kulturore, si dhe përgjegjësinë e përbashkët të Malit të Zi dhe Shqipërisë për ruajtjen e tij.

"Përfshirja e Pellgut Ujëmbledhës të Liçenit të Shkodrës në Rrjetin Botëror të Rezervateve të Biosferës së UNESCO-s përfaqëson konfirmim ndërkombëtar të vlerës së jashtëzakonshme natyrore, ekologjike dhe kulturore të kësaj zone, si dhe njohje të përpjekjeve të Malit të Zi dhe Shqipërisë për ta trajtuar mbrojtjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm të këtij ekosistemi unik si një përgjegjësi të përbashkët," thotë **Gjuresiq**.

Marinella Gjuresiq - Photo credit: MNE Ministries

Ajo thekson se një qasje e integruar është veçanërisht e rëndësishme për menaxhimin e Parkut Kombëtar të Liçenit të Shkodrës, duke vendosur një ekuilibër ndërmjet ruajtjes së natyrës, kërkimit shkencor, përdorimit të qëndrueshëm të zonës dhe nevojave të popullsisë lokale. Problemet si ndotja që vjen nga lumenjtë, bujqësia dhe zonat urbane nuk ndalen në kufijtë kombëtarë dhe për këtë arsye kërkojnë veprim të koordinuar nga Mali i Zi dhe Shqipëria.

Rëndësia më e gjerë e zonës pasqyrohet edhe në diversitetin e saj të jashtëzakonshëm. Ana Katniq nga EnvPro vëren se pellgu ujëmbledhës shtrihet nga burimi i lumit Moraça, përmes peizazheve malore dhe kanioneve dhe Liçenit të Shkodrës, deri te delta e lumit Buna, plazhet ranore dhe zona bregdetare e Ulqinit. Zona bashkon sisteme hidrologjike karstike, ligatina, peizazhe malore dhe zonën bregdetare, ndërsa Liçeni i Shkodrës është liçeni më i

madh në Ballkan dhe ofron habitat për më shumë se 280 lloje shpendësh, përfshirë një nga kolonitë e fundit të shumimit të pelikanit kaçurrel në Evropë. "Ajo që e bën këtë zonë veçanërisht të denjë për statusin e UNESCO-s është bashkëjetesa e njerëzve dhe natyrës në rajonin e Liqenit të Shkodrës, pikërisht ajo që Programi MAB njih si një 'vend për të mësuar për zhvillimin e qëndrueshëm'," thekson **Katniq**.

Nga Qendra EDEN, si partner kryesor, njohja nga UNESCO konfirmon se vitet e punës së përbashkët dhe investimeve në ruajtjen e natyrës kanë prodhuar një rezultat konkret dhe të qëndrueshëm. **Ensa Prifti** nga Qendra EDEN thekson se kjo arritje është veçanërisht e rëndësishme për shkak të

besimit të treguar nga komunitetet lokale që nga fillimi i projektit. "Qytetarët e Shkodrës dhe të Malësisë së Madhe na besuan që në fillimet e nismës, u angazhuan aktivisht në proces dhe e mirëpritën projektin si një mundësi për të kontribuar në mbrojtjen dhe promovimin e vlerave natyrore të zonës", thotë **Prifti**. Sipas saj, njohja nga UNESCO konfirmon se besimi, bashkëpunimi dhe përpjekjet e përbashkëta mund të çojnë në rezultate konkrete me ndikim afatgjatë, duke dhënë njëkohësisht një nxitje të rëndësishme për vazhdimin e përpjekjeve për ruajtjen e natyrës dhe zhvillimin e qëndrueshëm.

Nga ideja e përbashkët te nominimi për UNESCO

Rrugëtimi nga ideja fillestare e projektit deri te njohja ndërkombëtare përfshiu dialog të vazhdueshëm ndërmjet partnerëve, institucioneve dhe komuniteteve lokale. **Prifti** shpjegon se që në fillim projekti u konceptua si një nismë e përbashkët, në pronësi të të gjithë aktorëve të përfshirë, duke krijuar ndjenjën e përgjegjësisë dhe pronësisë së përbashkët mbi procesin. Përfshirja aktive e aktorëve lokalë u dëshmuar veçanërisht e rëndësishme për të siguruar që procesi i nominimit të bazohej në nevojat, këndvështrimet dhe kontributet e komuniteteve që jetojnë në këtë zonë.

"Bashkëpunimi ndërkufitar ndërmjet partnerëve, institucioneve dhe komuniteteve nga Shqipëria dhe Mali i Zi ka qenë thelbësor. Që në fillimet e projektit shkëmbimet ndërkufitare kanë qenë të një rëndësie shumë të lartë. Nëpërmjet dialogut, shkëmbimit të përvojave dhe bashkëpunimit të ngushtë, institucionet kombëtare dhe lokale si dhe aktorët lokalë të të dyja vendeve i dhanë formë dhe zë vizionit të përbashkët për Pellgut

*Ujëmbledhës të Liqenit të Shkodrës. Pikërisht ky vizion i përbashkët ishte guri i një themeli të fortë që na lejoji të ndërtonim më tej dosjet e nominimit", thekson **Prifti**.*

Në të njëjtën kohë, projekti siguroi bazën e plotë teknike të nevojshme për nominimin. U përgatitën analiza në përputhje me kriteret e Programit Njeriu dhe Biosfera të UNESCO-s, së bashku me analiza ekologjike dhe socio-ekonomike, vlerësime të mundësive për edukim dhe monitorim, si dhe një koncept zonimi që përfshinte zonat qendrore, tampon dhe të tranzicionit. Sipas **Ana Katniq**, projekti gjithashtu krijoi bazën për një plan të ardhshëm menaxhimi dhe një strategji komunikimi, ndërsa anketa e popullsisë lokale mbuloi 11 komuna. U organizuan punëtori kombëtare dhe ndërkufitare dhe shkëmbime përvojave me rezervate evropiane të biosferës, ndërsa dosjet kombëtare dhe ndërkufitare të nominimit u përgatitën me mbështetjen e ekspertëve.

Rezultate që mbeten pas projektit

Një pjesë e rëndësishme e projektit synonte të siguronte që procesi i nominimit të mos përfundonte veç me përgatitjen e dokumentacionit. Paralelisht, u forcuan kapacitetet profesionale dhe teknike të institucioneve përgjegjëse për mbrojtjen e zonës, u përmirësuan metodat e monitorimit dhe u krijuan kushtet për shkëmbim më të mirë të të dhënave ndërmjet dy vendeve.

Parqet Kombëtare të Malit të Zi vlerësojnë se karakteri ndërkufitar i projektit mundësoi përparim të rëndësishëm. Mali i Zi dhe Shqipëria kishin përdorur më parë metodologji të ndryshme për mbledhjen e të dhënave në disa fusha, ndërsa puna e përbashkët mundësoi shkëmbim më të mirë të informacionit dhe krijoi një bazë më të fortë për vlerësimin e gjendjes së ekosistemit në tërësi. Përmes trajnimeve, punëtorive dhe mbështetjes së ekspertëve, u përmirësuan kapacitetet për monitorimin e specieve dhe habitateve, hartëzimin ekologjik dhe ndjekjen e ndryshimeve dhe presioneve mbi ekosistemin. Rezultatet janë të dukshme edhe në terren. Për Parkun Kombëtar të Liqenit të Shkodrës u ble një varkë e dedikuar për monitorimin e zonës së liqenit, duke mbështetur punën e shërbimeve të mbrojtjes dhe realizimin e aktiviteteve të monitorimit dhe kërkimit shkencor. U siguruan gjithashtu kurthe fotografike, dron, kamera dhe pajisje të tjera në terren. Përtej pajisjeve, metodat e përmirësuar për monitorimin e biodiversitetit, specieve invazive, degradimit të habitateve dhe presioneve të tjera mbi ekosistemin mbeten rezultate të qëndrueshme të projektit.

Statusi i UNESCO-s si mundësi për komunitetet lokale

Koncepti i Programit Njeriu dhe Biosfera të UNESCO-s bazohet pikërisht në lidhjen e ruajtjes së natyrës me zhvillimin e qëndrueshëm. Rezervati i biosferës nuk nënkupton izolimin e një zone nga popullsia e saj, por gjetjen e një modeli në të cilin natyra e ruajtur bëhet burim për një cilësi më të mirë të jetës dhe zhvillimin afatgjatë të komuniteteve lokale.

Ersa Prifti thekson se njohja nga UNESCO hap mundësi të reja për zhvillimin e qëndrueshëm të komuniteteve rreth Liqenit të Shkodrës, duke forcuar lidhjen ndërmjet ruajtjes së natyrës dhe zhvillimit ekonomik lokal. Sipas saj, statusi mund të kontribuojë në zhvillimin e formave të reja të turizmit të qëndrueshëm dhe ekoturizmit, promovimin e produkteve dhe traditave lokale dhe krijimin e mundësive shtesë për bizneset dhe banorët lokalë. Në të njëjtën kohë, statusi sjell përgjegjësi më të madhe të përbashkët për ruajtjen e vlerave natyrore dhe kulturore të zonës në mënyrë që zhvillimi ekonomik të ecë paralelisht me ruajtjen e natyrës. Rezultatet e hulumtimit të kryer përmes projektit tregojnë se kjo qasje gëzon mbështetje edhe në mesin e popullsisë lokale. Sipas të dhënave të EnvPro, 70 për qind e banorëve të anketuar dëshirojnë që zona e tyre të jetë pjesë e rezervatit të biosferës, ndërsa ajri i pastër, natyra dhe ushqimi njihen si asetet më të mëdha turistike të zonës, përfshirë ekoturizmin si sektorin me potencialin më të madh për punësim.

"Fokusi është në zhvillimin e ekoturizmit, bujqësisë së qëndrueshme dhe produkteve lokale, duke përfshirë vazhdimisht komunitetin në vendimmarrje, sepse ruajtja afatgjatë e natyrës arrihet më së miri kur banorët lokalë shohin edhe përfitimin e tyre ekonomik në këtë proces," thotë **Katniq**.

Parqet Kombëtare të Malit të Zi njohin potencial të ngjashëm. Njohja më e madhe ndërkombëtare e Liqenit të Shkodrës mund të nxisë zhvillimin e vëzhgimit të shpendëve, kajakut, turizmit aktiv, trashëgimisë kulturore dhe gastronomisë lokale, duke hapur mundësi të reja për guida lokale, familje që merren me turizëm, prodhues ushqimorë dhe prodhues të produkteve tradicionale. Megjithatë, zhvillimi duhet të planifikohet me kujdes për të siguruar që aktivitetet shtesë të mos krijojnë presion mbi pjesët më të ndjeshme të liqenit.

Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura të Shqipërisë (AKZM)

menaxhimin dhe zhvillimin e qëndrueshëm të ardhshëm të rezervatit të biosferës.

thekson gjithashtu se, përveç njohjes ndërkombëtare të vlerave të jashtëzakonshme natyrore dhe ekologjike të zonës, njohja nga UNESCO duhet të sjellë përfitime konkrete për komunitetet që jetojnë rreth liqenit. **Juxhina Spahiu**, Drejtoreshë në detyrë e AKZM-së, vëren se banorët lokalë do të kenë rol të rëndësishëm në

"Komunitetet lokale do të jenë aktorë të rëndësishëm në menaxhimin dhe zhvillimin e qëndrueshëm të Rezervës së Biosferës. Përfshirja e tyre është thelbësore për të siguruar që objektivat e ruajtjes së natyrës të shoqërohen me mundësi konkrete për zhvillimin ekonomik dhe social të territorit. Statusi i UNESCO-s krijon mundësi për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm, promovimin e produkteve dhe traditave lokale dhe krijimin e aktiviteteve ekonomike të lidhura me natyrën, duke kontribuar në mirëqenien e komuniteteve dhe në rritjen e vlerës së territorit.", thekson **Spahiu**.

Për AKZM-në, statusi i UNESCO-s ofron gjithashtu një bazë për një qasje më të fortë të integruar ndaj menaxhimit të zonës. Kjo përfshin përmirësimin e monitorimit të biodiversitetit, planifikimit hapësor dhe menaxhimit, si dhe forcimin e bashkëpunimit ndërinstitucional dhe ndërkufitar. **Spahiu** identifikon përgatitjen e një Plani të Menaxhimit të Rezervatit të Biosferës si një nga hapat kryesorë të ardhshëm, duke siguruar një kornizë për koordinimin e masave për ruajtjen, monitorimin dhe zhvillimin e qëndrueshëm.

Një ekosistem i përbashkët kërkon përgjigje të përbashkëta

Pavarësisht njohjes ndërkombëtare, Liqeni i Shkodrës vazhdon të përballë me sfida të shumta. Këto përfshijnë ndotjen nga ujërat e zeza, industria dhe bujqësia, mbetjet e ngurta, ndërtimin e paligjshëm dhe të paqëndrueshëm, shfrytëzimin e burimeve natyrore, peshkimin e paqëndrueshëm, speciet invazive dhe ndikimet e ndryshimeve klimatike.

Parqet Kombëtare të Malit të Zi theksojnë gjithashtu nevojën për ruajtjen e cilësisë së ujit, luftimin e gjuetisë pa leje dhe peshkimit të paligjshëm, parandalimin e degradimit të habitateve natyrore, përdorimit të paligjshëm të hapësirës dhe menaxhimin me kujdes të interesit në rritje për zhvillimin e turizmit. Për EnvPro, përgjigjja qëndron pikërisht në një qasje që e trajton Liqenin e Shkodrës si një tërësi të vetme ekologjike. "Ekosistemi nuk njeh kufij administrativë. Regjimi i ujërave, migrimi i specieve, peshkimi dhe presionet e tjera mjedisore kanë ndikim të përbashkët në të dyja anët, që do të thotë se menaxhimi

fragmentuar dobëson në mënyrë të pashmangshme qëndrueshmërinë e tërësisë,” thekson **Katniq**.

Krijimi i dy rezervateve kombëtare të biosferës të lidhura, Pellgut Ujëmbledhës të Liqenit të Shkodrës në Malin e Zi dhe në Shqipëri, ofron bazën për fazën e ardhshme të bashkëpunimit. Sipas EnvPro, hapat e ardhshëm duhet të përfshijnë formalizimin e një rezervati të përbashkët ndërkufitar të biosferës dhe një organi koordinues, përgatitjen e një plani menaxhimi, harmonizimin e mëtejshëm të qasjeve ndaj përdorimit të burimeve dhe protokolleve të monitorimit, si dhe tërheqjen e përbashkët të fondeve dhe zhvillimin e projekteve të reja. Qendra EDEN përcjell një mesazh të ngjashëm. Prifti thekson se njohja nga UNESCO nuk duhet të shihet si fundi i procesit, por si fillimi i një faze të re. *“Prioriteti i radhës duhet të jetë garantimi i një mekanizmi të qëndrueshëm menaxhimi ndërmjet institucioneve, komuniteteve dhe aktorëve lokalë të të dyja vendeve. Është e rëndësishme që vizioni i përbashkët i ndërtuar gjatë projektit të vijojë përmes veprimeve konkrete, përfshirjes së komuniteteve, ruajtjes së natyrës dhe promovimit të turizmit të qëndrueshëm, duke siguruar që përfitimet e këtij statusi të jenë afatgjata dhe të prekshme për komunitetet lokale,”* thekson **Prifti**.

Nga një projekt evropian te njohja ndërkombëtare

Rezultati i arritur demonstroi gjithashtu rëndësinë më të gjerë të Programit IPA të Bashkëpunimit Ndërkufitar. Mbështetja e Bashkimit Evropian u mundësoi partnerëve nga Mali i Zi dhe Shqipëria të bashkonin institucionet, ekspertët dhe komunitetet lokale, të kryenin hulumtime dhe punëtori, të përmirësonin monitorimin dhe të përgatisnin dokumentacionin teknik të nevojshëm për nominimin në UNESCO. *“Mbështetja e Bashkimit Evropian përmes Programit IPA të Bashkëpunimit Ndërkufitar Mali i Zi–Shqipëri ishte thelbësore për realizimin e këtij rezultati. Përmes financimit dhe mbështetjes së ofruar, programi krijoi mundësinë për të bashkuar institucionet, organizatat dhe komunitetet e të dyja vendeve rreth një vizioni të përbashkët për mbrojtjen e Liqenit të Shkodrës dhe zhvillimin e qëndrueshëm të zonës. Kjo mbështetje bëri të mundur forcimin e bashkëpunimit ndërkufitar dhe përgatitjen e një procesi të përbashkët që kulmoi me njohjen e Pellgut Ujëmbledhës të Liqenit të Shkodrës si Rezervë Biosfere nga UNESCO.”* thotë **Prifti**.

Parqet Kombëtare të Malit të Zi vlerësojnë gjithashtu se vlera e mbështetjes evropiane nuk mbaron me përfundimin e projektit. Përveç statusit të UNESCO-s, pajisjet, njohuritë profesionale, metodologjitë e përbashkëta dhe përvoja e bashkëpunimit do të mbeten të rëndësishme për menaxhimin e ardhshëm të Liqenit të Shkodrës. Për këtë arsye, ata e shohin mbështetjen e Bashkimit Evropian jo vetëm si financim për një projekt të vetëm, por si investim në kapacitetet afatgjata dhe në përgjegjësinë e përbashkët të Malit të Zi dhe Shqipërisë ndaj një prej ekosistemeve më të rëndësishme në këtë pjesë të Evropës. AKZM ndan një vlerësim të ngjashëm. **Juxhina Spahiu** thekson se rëndësia e mbështetjes së Bashkimit Evropian shkoi shumë përtej financimit të aktiviteteve të projektit. Ajo mundësoi forcimin e kapaciteteve institucionale, shkëmbimin e ekspertizës dhe praktikave të mira, përmirësimin e monitorimit të biodiversitetit dhe zhvillimin e bashkëpunimit të strukturuar ndërkufitar ndërmjet institucioneve dhe aktorëve të tjerë nga të dy vendet.

“Ky rezultat dëshmon në mënyrë konkrete vlerën e mbështetjes së Bashkimit Evropian për bashkëpunimin ndërkufitar dhe potencialin e këtij instrumenti për të sjellë rezultate të qëndrueshme në fushën e mbrojtjes së natyrës dhe biodiversitetit” thekson **Spahiu**.

Për AKZM-në, njohja nga UNESCO nuk shënon fundin e procesit. Agjencia ka aplikuar si partnere për mbështetje të vazhdueshme në kuadër të Programit të Bashkëpunimit Ndërkufitar Mali i Zi–Shqipëri 2021–2027, me synimin për të vazhduar dhe zhvilluar më tej punën e nisur përmes projektit të mëparshëm. AKZM e sheh përgatitjen e një Plani të Menaxhimit të Rezervatit të Biosferës si një nga objektivat kryesore të fazës së ardhshme, duke përcaktuar prioritetet dhe masat konkrete për ruajtjen e biodiversitetit, monitorimin, zhvillimin e qëndrueshëm dhe përfshirjen e aktorëve lokalë. *“Njohja nga UNESCO nuk duhet të konsiderohet pika përfundimtare e procesit, por fillimi i një faze të re të menaxhimit efektiv dhe të qëndrueshëm të Rezervës së Biosferës,”* përfundon **Spahiu**.

Përfshirja e Pellgut Ujëmbledhës të Liqenit të Shkodrës në Rrjetin Botëror të Rezervateve të Biosferës së UNESCO-s përfaqëson, pra, si përfundimin e një procesi të rëndësishëm, ashtu edhe fillimin e një faze më kërkuese. Njohja ndërkombëtare tani duhet të përkthehet në bashkëpunim afatgjatë, menaxhim më të mirë të burimeve natyrore dhe përfitime konkrete për komunitetet që jetojnë rreth liqenit. Për Programin IPA të Bashkëpunimit Ndërkufitar Mali i Zi – Shqipëri, ky rezultat përfaqëson një shembull të fortë të asaj që duhet të sjellë bashkëpunimi ndërkufitar: partneritete dhe rezultate që zgjasin përtej projekteve individuale, rëndësia e të cilave shtrihet përtej kufijve kombëtarë.

Strukturat e Programit do të vazhdojnë të mbështesin nismat që forcojnë bashkëpunimin ndërkufitar, afrojnë komunitetet në të dyja anët e kufirit dhe kontribuojnë në mbrojtjen e mjedisit, zhvillimin e qëndrueshëm dhe ruajtjen afatgjatë të trashëgimisë së përbashkët natyrore të Malit të Zi dhe Shqipërisë.

Te reja nga projektet e financuara në thirrjen e IV-të të programit IPA BNK Mal i Zi - Shqipëri

Turizmi me Vrakë të Aksesueshme bashkon partnerët në liqenin e Vaut të Dejës

Më 16 qershor të vitit 2026, në Vaun e Dejës, u mbledhën përfaqësues të institucioneve, partnerëve të projektit dhe aktorëve nga Mali i Zi dhe Shqipëria në aktivitetin *“Rrjetëzim dhe Bashkëpunim për Zhvillim*

Profesional dhe Turizëm të Aksesueshëm”, organizuar në kuadër të projektit Turizëm me Varka të Aksesueshme.

Ngjarja ofroi mundësi për shkëmbimin e përvojave, forcimin e partneriteteve ndërkufitare dhe diskutimin e mënyrave për promovimin e mëtejshëm të turizmit të aksesueshëm dhe gjithëpërfshirës. Fjalët e hapjes u mbajtën nga përfaqësues të Dhomës Kombëtare të Zejtarisë së Shqipërisë, Federatës së Punëdhënësve të Malit të Zi, SASPAC, Ministrisë së Çështjeve Evropiane të Malit të Zi dhe Sekretariatit të Përbashkët Teknik.

Pjesëmarrësve iu prezantua progresi i arritur në zbatimin e projektit, i ndjekur nga një diskutim paneli i përqendruar në nevojat dhe sfidat me të cilat përballen grupet e aktorëve, zhvillimin profesional dhe bashkëpunimin në fushën e turizmit të aksesueshëm. Aktorët ndanë përvojat e tyre dhe reflektuan mbi ndikimin e aktiviteteve të projektit në zhvillimin e tyre profesional.

Programi përfshiu gjithashtu një ceremoni certifikimi, gjatë së cilës zejtarrëve iu dha titulli “Mjeshtër”, duke theksuar më tej kontributin e projektit në zhvillimin profesional dhe njohjen e aftësive. Gjatë demonstrimit praktik në terren, pjesëmarrësit u njohën me progresin në përshtatjen e varkave për përmirësimin e aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuara, si dhe me instalimin e rampave përgjatë bregut të liqenit. Pas përfundimit, këto ndërhyrje pritet të përmirësojnë aksesueshmërinë dhe të krijojnë mundësi më të mëdha për zhvillimin e turizmit ujqor të aksesueshëm për personat me aftësi të kufizuara.

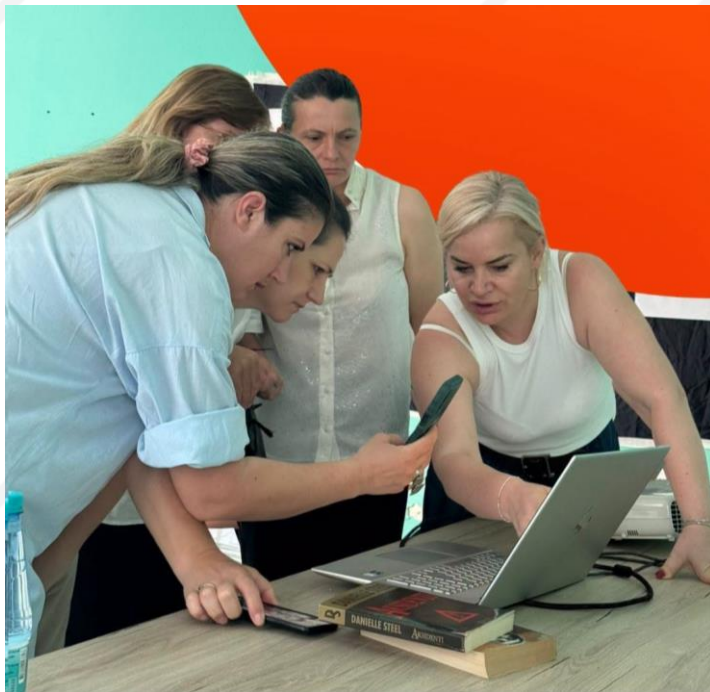
Duke kombinuar shkëmbimin profesional, rrjetëzimin dhe demonstrimin praktik, aktiviteti kontribuoi në forcimin e bashkëpunimit ndërmjet aktorëve nga Mali i Zi dhe Shqipëria dhe promovoi një qasje më gjithëpërfshirëse ndaj zhvillimit të turizmit në zonën ndërkufitare.

Aktiviteti u organizua në kuadër të projektit *Turizëm me Varka të Aksesueshme*, të zbatuar nga Federata e Punëdhënësve të Malit të Zi në bashkëpunim me Dhomën Kombëtare të Zejtarisë së Shqipërisë.

Gratë artizane në Lezhë dhe Mirditë forcojnë aftësitë për punësim dhe sipërmarrje

Gratë artizane në Lezhë dhe Mirditë po forcojnë aftësitë e tyre profesionale, krijuese dhe sipërmarrëse përmes një sërë sesionesh trajnimi, ushtrimesh praktike dhe aktiviteteve mësimore që synojnë përmirësimin e mundësive të tyre për punësim dhe vetëpunësim.

Aktivitetet kombinojnë mjeshtërinë tradicionale dhe trashëgiminë kulturore me aftësi bashkëkohore dhe qasje të orientuara drejt tregut. Përmes sesioneve teorike dhe praktike, pjesëmarrëset kanë eksploruar fazat e ndryshme të zhvillimit të produkteve artizanale, nga identifikimi i burimeve të frymëzimit dhe analizimi i trendeve të tregut deri te kuptimi i nevojave të konsumatorëve dhe shndërrimi i ideve fillestare në koncepte të realizueshme produktesh.

Vëmendje e veçantë i është kushtuar dizajnit të produkteve, përdorimit të ngjyrave dhe përzgjedhjes strategjike të materialeve, duke i ndihmuar pjesëmarrëset të përmirësojnë cilësinë, funksionalitetin dhe tërheqjen e produkteve të tyre.

Gratë kanë forcuar gjithashtu aftësitë teknike në qëndisjen tradicionale dhe kanë mësuar më shumë për standardizimin e proceseve të prodhimit, kontrollin e cilësisë dhe dokumentacionin teknik.

Përveç njohurive teknike, trajnimi i ka nxitur pjesëmarrëset t'i shohin punimet e tyre artizanale nga perspektiva sipërmarrëse. Duke analizuar kërkesën e tregut dhe duke zhvilluar ide produktesh dhe koncepte dizajni, artizanet po fitojnë mjete praktike për krijimin e produkteve më

inovative, të qëndrueshme dhe të orientuara drejt tregut, si dhe për eksplorimin e mundësive për gjenerimin e të ardhurave përmes aftësive të tyre.

Aktivitetet kanë ofruar gjithashtu një hapësirë të vlefshme për bashkëpunim dhe shkëmbim përvoja ndërmjet grave artizane nga Lezha dhe Mirdita. Në këtë mënyrë, nisma kontribuon jo vetëm në përmirësimin e kapaciteteve profesionale individuale, por edhe në fuqizimin ekonomik dhe social të grave dhe promovimin e zejtarisë tradicionale si një sektor me potencial për zhvillimin ekonomik lokal dhe ruajtjen e identitetit kulturor.

Aktivitetet e trajnimit u zhvilluan nga Qendra Balance në kuadër të projektit *Nxjtja e Punësimit të Denjë për të Rinjtë dhe Personat e Papunë në Zonën Ndërkufitare të Malit të Zi dhe Shqipërisë*.

Projekti zbatohet nga World Vision Albania, Agjencia e Punësimit e Malit të Zi dhe Agjencia Kombëtare për Punësim dhe Aftësi e Shqipërisë, me synim krijimin e mundësive më të mira për punësim dhe vetëpunësim dhe forcimin e aftësive të rëndësishme për tregun e punës në zonën ndërkufitare.

“Women Hub” hapet në Ulqin për të mbështetur gratë sipërmarrëse

Një “Women Hub” i ri është krijuar në ambientet e Komunës së Ulqinit, duke ofruar një hapësirë të dedikuar për trajnim, edukim, rrjetëzim dhe mbështetje profesionale për gratë sipërmarrëse dhe pronaret e bizneseve.

Qendra e sapopajisur është projektuar si një hapësirë moderne dhe e aksesueshme ku gratë mund të zhvillojnë aftësitë e tyre sipërmarrëse, të shkëmbejnë ide dhe të marrin mbështetje praktike për fillimin ose zhvillimin e mëtejshëm të bizneseve të tyre.

Për të mbështetur një sërë aktivitete trajnuese dhe edukative, Women Hub është pajisur me tetë laptopë, një printer multifunksional A3 dhe skaner, një ekran interaktiv digjital për prezantime dhe pajisje për regjistrimin e podkasteve. Qendra

përshin gjithashtu një hapësirë multifunktionale trajnimi dhe takimesh me tavolina të lëvizshme dhe kapacitet për deri në 40 pjesëmarrëse, duke mundësuar organizimin e punëtorive, prezantimeve, aktiviteteve të rrjetëzimit dhe aktiviteteve të tjera.

Përtej ofrimit të hapësirës fizike dhe pajisjeve, nisma do t'u ofrojë grave mbështetje të specializuar profesionale. Projekti po përgatit angazhimin e ekspertëve në ekonomi, drejtësi, psikologji dhe marketing digjital, shërbimet këshilluese të të cilëve do të jenë falas për gratë sipërmarrëse të interesuara. Kjo mbështetje pritet t'i ndihmojë gratë të përballojnë disa nga sfidat praktike që lidhen me krijimin, menaxhimin dhe zhvillimin e një biznesi.

Women Hub përfaqëson kështu më shumë se një hapësirë të sapopajisur. Ai krijon një pikë lokale mbështetjeje ku gratë mund të fitojnë njohuri të reja, të krijojnë lidhje profesionale, të shkëmbejnë përvoja dhe të zhvillojnë ide biznesi në një mjedis mbështetës. Përmes këtyre

shërbimeve, nisma synon të kontribuojë në fuqizimin ekonomik të grave dhe të nxisë zhvillimin e mikro-ndërmarrjeve të drejtuara nga gratë në zonën ndërkufitare.

Pajisjet për Women Hub u bashkëfinancuan nga Bashkimi Evropian përmes projektit “Zhvillimi i Mikro-ndërmarrjeve të Grave në Zonën Ndërkufitare”.

Projekti zbatohet nga Komuna e Ulqinit, në partneritet me Monitoring Group Ulcinj - MogUL dhe Code Partners nga Shkodra.

Projekti POWER promovon mundësitë për punësim dhe vetëpunësim për personat me aftësi të kufizuara

Projekti POWER vazhdoi përpjekjet për përmirësimin e mundësive për punësim dhe vetëpunësim për personat me aftësi të kufizuara përmes kombinimit të rrjetëzimit, informimit, angazhimit të drejtpërdrejtë me punëdhënësit dhe mbështetjes së synuar për sipërmarrjen. Më 11 qershor të vitit 2026, Caritas i Kryedioqezës së Tivarit organizoi një panair punësimi për personat me aftësi të kufizuara në Beranë, duke bashkuar personat me aftësi të kufizuara, punëdhënësit, përfaqësuesit e institucioneve publike dhe organizatat e shoqërisë civile nga Mali i Zi dhe Shqipëria.

Përmes prezantimeve hyrëse, një diskutimi në panel dhe aktiviteteve të rrjetëzimit, pjesëmarrësit eksploruan mundësitë për punësim dhe vetëpunësim, masat e disponueshme të mbështetjes dhe shembujt e praktikave të mira në punësimin gjithëpërfshirës. Në aktivitet u prezantuan gjithashtu mundësitë për fillimin e një biznesi përmes mekanizmave të mbështetjes të parashikuara në kuadër të projektit POWER.

Një pjesë e rëndësishme e Panairit të Punësimit ishte mundësia për ndërveprim të drejtpërdrejtë ndërmjet personave me aftësi të kufizuara dhe punëdhënësve potencialë, institucioneve dhe organizatave që ofrojnë mbështetje në lidhje me punësimin. Kjo u mundësoi pjesëmarrësve të krijojnë kontakte të reja, të marrin informacion praktik dhe të eksplorojnë mundësitë për punësim, vetëpunësim dhe bashkëpunim të ardhshëm. Shikoni videon nga aktiviteti [këtu](#).

Në vijim të këtyre aktiviteteve, në gusht 2026 Caritas publikoi një thirrje për mbështetje për vetëpunësim për personat me aftësi të kufizuara në kuadër të projektit POWER. Thirrja u ofroi aplikantëve të interesuar mundësinë për të kërkuar mbështetje për fillimin e bizneseve të tyre, duke i shndërruar aktivitetet e projektit për ngritjen e kapaciteteve dhe mbështetjen e punësimit në mundësi konkrete për sipërmarrje. Aplikantëve iu vunë në dispozicion dokumentacioni i nevojshëm i aplikimit, si dhe udhëzime për përgatitjen e një plani biznesi, duke i ndihmuar ata të strukturojnë dhe zhvillojnë idetë e tyre të biznesit. Thirrja ishte e hapur deri më 28 gusht të vitit 2026.

Së bashku, Panairi i Punësimit dhe skema e mbështetjes për vetëpunësim demonstron qasjen e integruar të projektit ndaj përfshirjes në tregun e punës. Duke kombinuar informimin dhe rrjetëzimin me mundësi praktike për zhvillimin e biznesit, POWER mbështet personat me aftësi të kufizuara në forcimin e pozitës së tyre në tregun e punës dhe ndjekjen e rrugëve më të qëndrueshme drejt punësimit dhe vetëpunësimit. Projekti *P.O.W.E.R. – Personat me Aftësi të Kufizuara: Mundësi të Reja për Punë, Punësueshmëri dhe Rehabilitim Profesional*, i zbatuar nga Caritas i Kryediqezës së Tivarit, Caritas Albania dhe Down Syndrome Albania, vazhdon të mbështesë zhvillimin e kompetencave që kontribuojnë në rritjen e pavarësisë, përfshirjes sociale dhe mundësive të punësimit për personat me aftësi të kufizuara.

Komiteti i Përbashkët i Monitorimit dhe takimi bilateral i mbajtur në Tivar

Mbledhja e tretë e Komitetit të Përbashkët Monitorues të Programit IPA III të Bashkëpunimit Ndërkufitar Mali i Zi – Kosovë 2021-2027 u mbajt më 9 korrik 2026 në Tivar, Mali i Zi. Përfaqësuesit e vendeve pjesëmarrëse u mbledhën për të shqyrtuar ecurinë e Programit dhe për të diskutuar çështjet kryesore që lidhen me zbatimin e tij.

Gjatë mbledhjes, Komiteti i Përbashkët Monitorues shqyrtoi projektet e propozuara për financim në kuadër të Thirrjes së Parë për Propozime dhe dha opinionin e tij kështu mbi listën e projekteve të përzgjedhura përpara marrjes së vendimit për ndarjen e granteve. Anëtarët e Komitetit shkëmbyen gjithashtu mendime mbi zbatimin e përgjithshëm të Programit dhe hapat e ardhshëm për të siguruar realizimin e suksesshëm të tij.

Pas mbledhjes, përfaqësuesit e Strukturave Operative zhvilluan konsultime dypalëshe për të diskutuar aktivitetet e ardhshme të Programit dhe planin e punës deri në fund të vitit 2026. Takimi shërbeu gjithashtu si një mundësi për të trajtuar çështjet e hapura të zbatimit, për të forcuar koordinimin ndërmjet partnerëve të Programit dhe për të rënë dakord mbi hapat e mëtejshëm për zbatimin efektiv të Programit.

Këto takime rikonfirmuan partneritetin e fortë ndërmjet Malit të Zi dhe Kosovës, si dhe përkushtimin e përbashkët për arritjen e objektivave të Programit IPA III të Bashkëpunimit Ndërkufitar përmes bashkëpunimit të ngushtë, koordinimit efektiv dhe menaxhimit transparent të Programit.

Strukturat Operuese të programit (klikoni tek ikona për të shkuar tek web - faqja)

Ministarstvo
evropskih
poslova

Montenegro
Ministry of Finance
Directorate for Finance and Contracting
of the EU Assistance Funds

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
Ministristroo Administracije Lokalne Samouprave
Ministry of Local Government Administration

Sekretariati i Përbashkët Teknik – Zyra kryesore

Adresa: Beogradska 17, 81 000 Podgorica, Montenegro

Telefon: + 382 20 240 784; + 382 20 240 631;

Sanja TODOROVIC

Drejtuese e Sekretariatit të Përbashkët Teknik

E-mail: sanja.todorovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Maja RADOVIC

Zyrtare për Prokurimet dhe Financat

E-mail: maja.radovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Nikola DJONOVIC

Zyrtar Projekti

E-mail: nikola.djonovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Almir CAUSEVIC

Zyrtar Projekti

E-mail: almir.causevic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Petar BELADA

Asistent Administrativ

E-mail: petar.belada@jts-mne-alb-mne-kos.org

Sekretariati i Përbashkët Teknik – Zyra Antenë Shkodër

Adresa: Rruga Ndoc Çoba, Nr 1 Shkodër, Shqipëri

Telefon: + 355 22 80 20 80;

Nersada MANDIJA

Zyrtare Projekti, Antenë

E-mail: nersada.mandija@saspac.gov.al

Sekretariati i Përbashkët Teknik – Zyra Antenë Prishtinë

Adresa: CBC House – Rruga Sejdi Kryeziu, Hyrja 54, Kati 2, Prishtinë, Kosovë

Telefon: +383 43 800 389;

Gazmir RACI

Zyrtar Projekti, Antenë

E-mail: gazmir.raci@jts-mne-alb-mne-kos.org

www.cbc-mne-alb.org | www.cbc-mne-kos.org

@cbc.mne.alb

@cbc_mne_alb

@cbc.mne.kos

@cbc_mne_kos

Cross-Border
Cooperation

Funded by
the European Union

Montenegro – Albania

Cross-Border
Cooperation

Funded by
the European Union

Montenegro – Kosovo